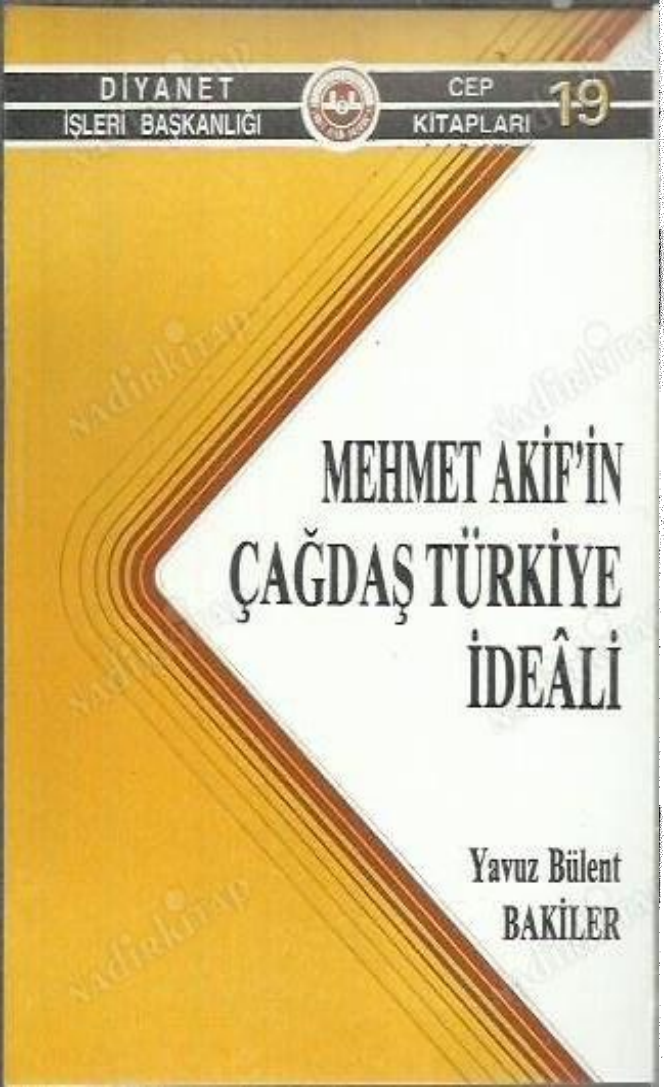

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

MEHMET AKİF'İN ÇAĞDAŞ TÜRKİYE İDEÂLİ

KONUŞMACI

Yavuz Bülent BAKİLER

ANKARA, 1990

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları : 286
Cep Kitapları ..... : 19

90.06.Y.003
ISBN 975-19-0198-7

Copyright : Diyanet İşleri Başkanlığı
Baskı : Nalbantoğlu Matbaası Tel : 131 87 53

MEHMET AKİF'İN ÇAĞDAŞ TÜRKİYE İDEÂLİ

KONFERANS :

Yeri : Ankara Kocatepe Camii Konferans Salonu

Tarihi : 24 Aralık 1988

Konusu : Mehmet Âkif'in Çağdaş Türkiye İdeâli

Konuşmacı : Yavuz Bülent BAKİLER

Organize Eden : Diyanet İşleri Başkanlığı

Bu kitap, Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 29.8.1989 tarih ve 65 no'lu mütalâalarıyle basılmıştır.

MEHMET ÂKİF BEY'İN

ÇAĞDAŞ TÜRKİYE İDEÂLİ

Mehmet Âkif Bey, bildiğiniz gibi 1873 yılında İstanbul'da doğdu ve 1936 yılında İstanbul'da hayata gözlerini kapadı. 63 yaşında bir karekter âbidesi olarak ebedi âleme intikal etti.

Bu münasebetle, 1986 yılında Devletimiz; Mehmet Âkif Bey'in, Türkiye içinde ve Türkiye dışında tanıtılmasını kararlaştırdı. Tabii Mehmet Âkif Bey'in ölümü, 27 Aralık'ta olduğu için çalışmalar 1987 senesine kaydı.

Bu münasebetle de, "MEHMET ÂKİF BEY'İN ÇAĞDAŞ TÜRKİYE İDEALİ" konulu sohbetlerimi 45 ayrı vilayette ve ilçede yapmaya çalıştım. 1987 yılı böyle geçti. 1988 yılının ilk günlerinde Almanya'da, Belçika'da ve Hollanda'da konuştum. Milli Güvenlik Kurulumuzun ve Dışişleri Bakanlığımızın almış olduğu müşterek bir kararla yurt dışındaki soydaşlarımıza da hitap etme fırsatı buldum.

Şimdi 1989 yılına girmeye hazırlandığımız şu günlerde, bu senenin son sohbetini bu salonda birlikte geçireceğiz. Kısmet olursa yarın iki şehirde daha konuşacağım. Önce, Kayseri Üniversitesi'nin davetçisiyim. Daha sonra da Erzurum'da bu meseleyi üniversiteli arkadaşlarımla müzakere edeceğim. Burada söyleyeceğim sözlerimin bütün mes'uliyeti bana aittir. Her yerde olduğu gibi burada da irticalen konuşuyorum. Diyanet İşleri Başkanlığı, bu konuda bana herhangi bir şekilde, uzaktan veya yakından, ima yoluyla dahi olsa bir telkinde bulunmamış-

tır. Yani, "şu konuları işleyiniz, şunları söyleyiniz" dememiştir. Bu bakımdan bilhassa belirtmek istiyorum: Sözlerimin bütün mes'uliyeti bana aittir. Burada Âkif gibi bir Türk büyüğünü anmamızın şerefi, T. Diyanet Vakfı ve Diyanet İşleri Başkanlığımıza aittir.

Şu cümlenin altını çizerek söze başlamak istiyorum:

"Mehmet Âkif, iptidaî bir adamdı, gerici bir adamdı. Fes'i giyinmemek için Mısır'a gitti. Türkiye'yi ortaçağ karanlığına çekip götürmek isteyenler, Mehmet Âkif Bey'i vesile ederek çeşitli toplantılar yapıyorlar..."

Evet Türkiye'de çeşitli yerlerde konuşulan, çeşitli dergilerde ve gazetelerde, bir takım kimseler tarafından ileriye sürülen Mehmet Âkif'le ilgili iddia budur!

Gerçekten böyle midir? Gerçekten Mehmet Âkif bey, iptidaî bir insan mıdır? Gerici bir insan mıdır? Gerçekten başına şapka giyinmemek için mi Mısır'a gitti? Gerçekten Mehmet Âkif ve Mehmet Âkif'i sevenler, Türkiye'yi ortaçağ karanlığına çekip götürmek için mi böylesi toplantılar hazırlıyorlar?

Bu soruların cevabını burada vermeye çalışacağız.

Aziz misafirler, sözlerimin başında arzettim. 1987 yılında 45 yerde Mehmet Âkif bey'le ilgili sohbetlerimiz oldu. Yurtdışındaki sohbetleri buna eklerseniz bu sohbetler 50'yi geçmiştir, diyebilirim. Bu sohbetler dolayısıyle görmüş olduğum husus şudur: Çok açık bir şekilde ifade ediyorum: Bizim münevver geçinen

zümremiz tabii istisnalar var, Mehmet Âkif Bey'i katiyyen tanımıyor. Halkın da Mehmet Âkif Bey'le uzaktan ve yakından hiç ilgisi yok. Çeşitli vilayetlerde bu konuda bazı açıklamalarda bulunduktan sonra, şehrin valisinin, şehrin belediye başkanının ve mülki amirlerinin bana gelerek (Bütün samimiyetimle söylüyorum):

— Yahu Mehmet Âkif Bey senin anlattığın gibi mi? Gerçekten böyle mi söylemiş, böyle mi yaşamış? Vallahi bilmiyordum. Acaba biz, size bir hafta daha imkan hazırlasak bütün okullarda çocuklarımıza Mehmet Âkif Bey'i böylesine anlatır mısınız?...

1987 yılında, Türk münevverlerinin, Mehmet Âkif Bey gibi bir şairi anlamamaları ve onun hakkında bilgi sahibi olmamaları son derece esef verici bir durum!

Halkımızın da Mehmet Âkif Bey'i yeteri kadar tanıdığını söyleyemem. Ama beni çok büyük bir merakla, çok büyük bir heyecanla dinlediklerini itiraf etmek mecburiyetindeyim. Nitekim, konferanslarımdan sonraki (—cezaevlerinde bile konuştum—) halktan bir takım kimselerin gelip boynuma sarıldıklarını ve hıçkırıklarla ağladıklarını gördüm. Almanya'da, Belçika'da ve Hollanda'da aynı konu üzerindeki sohbetlerimiz devam ederken, Almanya'nın bir şehrinden başka bir şehrine gittiğim zaman, işçilerimizin beni bir kaç araba ile takip ettikleri oldu. Ben kendilerini durdurarak zahmet etmemelerini rica ettim. O söylediklerimi işte "Köln'de de söyleyeceğim. Hamburgda'da söy-

leyeceğim." diye açıklamada bulunduğum halde, "Olsun bir de sizi orada dinlemek istiyoruz" diyerek koşup geldiklerini gördüm. Halk iyi niyetli. Mehmet Âkif'i anlattığımızda Ona büyük sevgi duyuyor, fakat halkın Mehmet Âkif Bey hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olduğunu söylemek mümkün değil.

Aziz misafirler, 1987 yılı içerisinde Ticaret ve Sanayi Odaları salonunda Mehmet Âkif'le ilgili yapılan bir açık oturumda üniversite öğretim üyelerinin yanında ben de bazı açıklamalarda bulundum. Konuşmamdan sonra Prof. Dr. Ercüment KURAN Bey söz aldı ve (aynen cümleler kendisine aittir) dedi ki:

— Ben, bu memlekette üniversiteden emekli olan bir profesörüm. Ama itiraf ederim üniversiteden emekli olmama rağmen bir takım gerçekleri açık açık ortaya koyamıyorum. Bu Yavuz Bülent, bir devlet memuru olmasına rağmen benden daha büyük bir cesaretle konuşuyor, söyledikleri tamamen doğrudur."

Orada söylediklerimi ve burada size açıklayacaklarımı ilk defa ben tesbit ettim, ben söylüyorum" diye bir iddiada suret-i katiyyede değilim. Ama gerçekten Türkiye'de bir takım gerçekler söylenmek istenmiyor. Burada Prof. Dr. Ercüment KURAN'ın ifade ettiği gibi bir takım gerçekleri hiçbir şeyden endişe duymadan, çekinmeden ortaya koymakta büyük fayda vardır; büyük zaruret vardır. Biz, bir takım gerçekleri ortaya koymadığımız müddetçe; ya kasıtlı insanlar, ya da Mehmet Âkif Bey'e düşman kimseler veya bir takım cahil adamlar,

Türkiye'yi kültür değerlerinden koparmaya çalışacaklardır. Türkiye kültür değerlerinden kopar mı? Çok rahatlıkla kopar. Kendi kendimizi kandırmanın hiçbir manası yoktur. Niçin Türkiye kendi kültür değerlerinden kopar? Çünkü Türk Milleti, bin defa esefle söylüyorum yeryüzünde en az okuyan milletlerin başında yer alıyor. Afrika'nın Otonto kabilesine mensup milletler çok az okuyorlar. Onların üzerinde, Ortadoğudaki arap aşiretleri ve devletleri çok az okuyorlar. Ve onların da üzerinde çok az okuyan ülkelerin, milletlerin başında maalesef biz varız.

Bağlı bulunduğumuz Kur'an-ı Kerim'in, "OKU" emrine rağmen milletin okumamakta, aydınların okumamakta ısrar etmesi, devletin üzerinde durması gereken çok ciddi bir hususdur.

Şimdi ben burada birtakım rakamlar vermek istiyorum. Bu rakamlardan sonra tekrar konuya dönmek istiyorum. Sözlerimin her kelimesi % 100 Mehmet Âkif Bey'le ilgilidir. Çünkü Mehmet Âkif kadar gericiye düşman olan bir başka şair göremiyorum. Var elbette. Ama bu hastalığı, onun gibi kendine dert eden bir başka şairimiz yoktur. Bizim en büyük düşmanımız cehalettir. İslâmın en büyük düşmanı taassub ve cehalettir. Bu taassubu ve bu cehaleti ortadan kaldırmadıktan sonra Türkiye'yi çağdaş medeniyet seviyesine yükseltmek veya Türkiye'de bir huzur iklimi meydana getirmek mümkün değildir.

Bu bakımdan taassubla ilgili cehaletle ilgili, ibtidaîlkla ilgili olarak yapılan her konuşmada mutlaka Mehmet Âkif ve cihadı vardır. Ticaret ve Sanayi Odaları'ndaki konuşmamda açıkladım. Bütün samimiyetimle söylüyorum. 1987 yılının Türkiye'de Devlet tarafından Mehmet Âkif yılı olarak kabul ve ilan edilmesi, Mehmet Âkif Bey'in Türkiye içinde ve Türkiye dışında anılması, Türkiye'nin aya füze göndermesi kadar önemli bir hadisedir. Çünkü Türkiye'nin aya füze göndermesi, önce kendi kültür değerine bağlı olması ile mümkündür. Türkiye önce Kültür değerlerine bağlı kalarak bir medeni sistem, bir teknik imkan meydana getirecek ondan sonra da aya füze gönderecektir. Yoksa taklitle aya füze göndermek mümkün değildir. Mehmet Âkif'e göre en büyük düşmanımız cehalettir. Çeşitli şiirlerinde bunu açık bir şekilde ortaya koyuyor ve ondan hakiki hasım diye bahsediyor:

Ey hasm-ı hakiki, seni öldürmeli evvel:
Sensin bize düşmanları üstün çıkaran el!

dediği zaman işte bu gerçeği ortaya koyuyor. Bu cehaleti ve taassubu ortadan kaldırmak lâzım. Şimdi bu ülkede bir takım meseleleri bilen insanlar, bazı kimselerden endişe duyarak, korkarak gerçekleri ortaya koyamazlarsa; taassub ve cehalet millet hayatımızın ve devlet hayatımızın en büyük felaketlerinden birisi haline gelecektir.

Okumuyoruz, dedim. Bunun belgesini ortaya koymak için söylüyorum:

Amerika'da bir yılda 72.500 kitap basılıyor. Bir yılda 72.500 kitap!

Sovyetler Birliği'nde bir yılda 58.000 kitap basılıyor.

Federal Almanya'da bir yılda 49.000 kitap basılıyor.

Japonya'da bir yılda 42.000 kitap basılıyor.

Fransa'da ve İspanya'da bir yılda 27.000 kitap basılıyor.

Türkiye'de bir yılda (Devlet Bakanlıklarının yayınlarını dikkate alarak bu rakamı veriyorum) basılan kitap sayısı: 7.000

72.000, 58.000, 49.000, 42.000, 27.000 kitap çeşidi yanında Türkiye Cumhuriyeti ülkesinde bir yılda basılan kitap sayısı resmi eserler dahil sadece 7.000.

Şimdi sekizyüze yakın il ve ilçe kütüphanelerimiz vardır. Acaba bu basılan kitaplar vatandaşlarımız tarafından okunuyor mu? Bir belge daha sunuyorum:

İspanya'da 1000 kişiye, kütüphanelerde 170 kitap düşüyor. İspanya'da 1000 kişiye 170 kitap! Resmi rakamlar bunlar. Japonya'da bin kişiye bin kitap düşüyor. Fransa'da 1000 kişiye 1700 kitap düşüyor. Federal Almanya'da bin kişiye 2.700 kitap düşüyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1.000 kişi için kütüphanelerde 4.000 kitap var. Sovyetler Birliği'ne gittim, gördüm, şahit oldum, 1.000 kişiye 12.000 kitap düşüyor. Türkiye'de 1.000 kişiye düşen kütüphanelerimizdeki kitap sayısı ise sadece 7 kitap. Bir tarafta bin kişiye düşen 12.000 kitap, 4.000 kitap, 1.500 kitap, diğer tarafta ise 7 kitap!

Bakanlık mensubu olarak çeşitli vilayetlere gidiyorum ve gitmiş olduğum vilayetlerde mutlaka kütüphanelere uğruyorum. Ve kütüphane müdürlerine mutlaka soruyorum:

— Ne kadar kitabınız var?

— 3.000 kitap, 5.000 kitap, 10.000 kitap, 50.000 kitap!...

— Güzel. Kaç kişi geliyor okumak için % kaç nisbet verebilirsiniz? (Dehşet verici bir rakam) duyuyorum:

— % 2, % 4 nisbetinde okuyucumuz var diyorlar.

— Okumak için gelenler, ya diğer çocuklarımız? Ders çalışmak için giden çocuklarımız? Ansiklopedilerimizi incelemek için gelen çocuklarımız?...

— ...

Memleketin aydın zümresi okumuyor. Memleketin gençliği okumuyor. Memleketin halkı okumuyor. Aydını okumayan, politikacısı okumayan, adlî teşkilat mensubu okumayan bir ülkede, bir takım felaketler elbette filizlenecektir. Türkiye elbette bir takım sıkıntılarla karşı karşıya kalacaktır.

Sevgili misafirler, Batı dünyasında kitap bir insanın hayatında yirminci sırada (ihtiyaç olarak yer alıyor.) Batı dünyasında ihtiyaçlar tesbit edilmiş. Geçen gün TV'de açıklandı: Batı insanında kitap ihtiyacı yirminci sırada. Türkiye Cumhuriyetinde bir vatandaşın bir münevverin kitap ihtiyacı 172. sırada!

Evlerimiz kütüphanesizdir. Okullarımız kütüphanesizdir. Camilerimiz kütüphanesizdir.

Hapishanelerimiz kütüphanesizdir. Hastahanelerimiz kütüphanesizdir. Kahvehanelerimiz, pastahanelerimiz kütüphanesizdir. Kitabımız yoktur. Mevcut olan kitaplar da okunmamaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan bazı arkadaşlarım hatırlayacaklardır. Ben bakanlıklararası ortak kültür komisyonunda çalışıyorum. Yani yurtdışına gidecek öğretmenleri kültür bakımından bir mülakattan geçiriyoruz. Türkiye'yi dışarıda acaba ne dereceye kadar temsil edebilirler diye mülakattan geçiriyoruz. Ahmet LALE Bey burada ise bilir. Sabahattin Bey burada ise bilir, onlar da şahit oldular.

Aziz misafirler, on yıl öğretmenlik yapan, onyedi yıl öğretmenlik yapan, yirmi yıl öğretmenlik yapan öğretmenlerimize soruyorum:

— Bana halk edebiyatımızdan beş tane şairimizin adını sayınız, diyorum.

Mukaddesatım üzerine yeminle söylüyorum. Einstein'in izafet teorisi ile karşı karşıya kalmış gibi 17 yıllık öğretmenimiz düşünmeye başlıyor. Yani Emrah, Karacaoğlan, Aşık Veysel, Dadaloğlu, Pir Sultan Abdal, Yunus Emre... Yok bunlar. Düşünüyor, düşünüyor, düşünüyor, düşünüyor kuyudan su çeker gibi, nadasa bırakılmış bir tarlada yürür gibi. Binbir türlü güçlük içinde bir isim, iki isim, üç isim, söylüyorlar ama dördüncü isim yok. Soruyorum: "— Bana Cumhuriyet edebiyatından okumuş olduğunuz üç tane romanın ismini sayınız." İsim yok. Cumhuriyet devrinde çıkan dergilerimizden iki tanesinin veya üç tanesinin bana sadece ismini söyleyiniz diyorum, isim veremiyorlar.

Arkadaşlar, % 98 öğretmenden almış olduğum netice budur. Öğretmenlerimiz okumuyor, öğretmen okumadıktan sonra öğrencisi de okumuyor. Bu okumayan öğretmen, öğrencisini nasıl yetiştirecek? Televizyonlarımızda programlar var. Öğretmenlerimizi mâlî imkanlar bakımından geliştirelim diyorlar... Amennâ, saddaknâ! Öğretmenimizi % 100 nisbetinde geliştirelim, amma öğretmeni fikrî bakımdan da geliştirelim. Kafasına birşeyler Koyalım. Yüreğine birşeyler koyalım. Öğretmenimiz okumuyor. Öğrencilerimiz okumuyor. Üniversitenin son sınıfında okuyan bir kişi (televizyon programlarını seyrettiniz), "Hecenin beş şairinden iki tanesini sayınız" şeklindeki soruya, Halid Ziya Uşaklıgil diye cevap verdi. Yarın bu kişi devlet hayatında vazife alacak. Türk Edebiyatından haberi yok. Türk siyasetinden haberi yok gençliğimizin. "Türkistan Türkistan" isimli kitabım Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde kaynak kitap olarak okutuluyor. Prof. Aydın TANERİ bana geldi, bir faciayı söyledi. Dedi ki: Bu kitabınızdan çok istifadelerimiz oldu. Bir büyük cehaleti de, bir büyük dehşeti de ortaya çıkardı. Kitabınıza bir vecize almışsınız, dedi.

"Mal dersen Hindistan'da. Şan dersen Osmanlı İmparatorluğu'nda. Akıl dersen Frengistan'da. Frengin aklına bakınız ki hem Hind'in malını elinden aldı, hem Osmanlının şanına kondu."

Çocuklara bu vecizeyi açıklayınız dedim. Hindistan'a sıra geldiği zaman sınıfın % 55'i, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin üçüncü sınıfında olan öğretmen adayı arkadaşlar. Bir sene sonra, iki sene sonra liselerimizde çocuklarımıza ders verecekler. Hindistan'a sıra geldiğinde şöyle yazmışlar:

Hindistan, uzak doğuda bir ülkedir. Hindistan, Afrika'da bir ülkedir. Hindistan Orta doğuda bir ülkedir. Hindistan Asya'da bir ülkedir. % 45'i de Hindistan, Güney Asya'da bir ülkedir, diye cevap vermiş.

Faciayı kelimelerle anlatmak mümkün değildir. Elbette istisnalar var, elbette çok iyi okuyan öğretmenlerimiz var. Elbette çok iyi okuyan üniversiteli öğrencilerimiz var. Elbette çok iyi okuyan bürokratlarımız var. Ama bunlar maalesef istisna olarak kalıyor. Ama okumayanlar, memleket meselelerini bilmeyenler maalesef çoğunlukta bulunuyorlar.

Şimdi bizim kültür değerlerimizden koparmak isteyen insanlar, işte bu okumamamızdan istifade ederek hareket ediyorlar. Bilmediğimiz için, incelemediğimiz için, "Mehmet Âkif Bey, cahil bir insandır. Mehmet Âkif Bey gerici, yobaz bir insandır. Başına şapka koymamak için Mısır'a gitti. Ve Türkiye'yi ortaçağ karanlığına çekip götürmek isteyenler Mehmet Âkif'i vesile ederek birtakım konferanslar hazırlıyorlar," diyorlar ve bunu çok yetkili ağızlara kadar ulaştırıyorlar.

Aziz misafirler, bu iddialarla Mehmet Âkif Bey'in uzaktan ve yakından hiçbir alakası yoktur. Mehmet Âkif Bey 1936 yılının 27 Aralık'ında vefat ettikten sonra 28 veya 29 Aralık'ta zamanın Tan gazetesinde değerli kalemlerimizden bi-

risi olan Hüseyin Cahid Yalçın'ın bir makalesi çıktı. Makale Mehmet Âkif Bey'le ilgili. Diyor ki; Mehmet Âkif Bey Öldü. Ben onun tabutu karşısında hürmetle eğiliyorum. Ama hemen şunu ifade etmek istiyorum ki, Mehmet Âkif Bey ile ilgili yakından ve uzaktan bizim bir beraberliğimiz yoktur. Bir fikir beraberliğimiz yoktur. Onunla tek ortak noktamız vatanperverliğimizdir, diyor. Niçin Mehmet Âkif Bey'in tabutu karşısında hürmetle eğiliyorum? Çünkü Mehmet Âkif Bey, çok doğru bir adamdı, çok dürüst bir adamdı. Bir ahlak abidesi halinde yaşadı ve öldü. İnandıklarının dışına çıkmadı. Hiç kimseye dalkavukluk yapmadı. Neye inandıysa onu söyledi. Onun için kendisini takdirle ve rahmetle anıyorum, diyor.

63 yıl yaşayan Mehmet Âkif Bey gibi bir karakter abidesinin vefatından sonra kendisiyle vatanperverlik dışında hiçbir alakası, benzerliği olmayan kimselerden böyle bir takdir kazanması, övgü alması çok dikkate değer bir hususdur.

Gerçekten Mehmet Âkif Bey, bir karakter abidesi olarak yaşamıştır ve vefat etmiştir. Niçin bir karakter abidesi olarak yaşadı Mehmet Âkif Bey? Çünkü Mehmet Âkif Bey, mükemmel bir müslümandı. Kim ki mükemmel bir müslümandır, mükemmel bir insandır. Kim ki mükemmel bir insandır, onda mutlaka İslâm'ın emrettiği bir takım özellikler vardır. İki kere ikinin dört ettiği gibi açık kesin! Mehmet Âkif'in mükemmel bir insan olması bir karakter abidesi olarak yaşaması, onun İslâm'ı çok iyi bilmesinden ve İslâm'ı çok iyi yaşamasından doğuyor. Bunu açıklıkla ortaya koymadıktan sonra Mehmet Âkif Bey'in şahsiyetini İslâm'ın yoğurduğunu belirtmedikten sonra söyleyeceğimiz bütün sözler havada kalacaktır.

Bugünlerde dinliyorsunuz, görüyorsunuz. Hz. Mevlana ile ilgili bir takım programlar var. Konya'da ve radyolarımızda. Herkesin dilinde yer alan husus şudur: Mevlana bütün insanlara "gel" diyor.

Niçin? Niçin davet ediyor? İslâm'a davet ediyor. Mevlâna! Neden? Çok iyi bir insan da ondan. Çünkü çok büyük bir müslüman, mükemmel bir müslüman. Diyor ki bir rubaisinde: Ben Allah'ın kuluyum, Kur'an yolunun yolcusuyum. Hz. Muhammed (S.A.S.) in ayağının tozuyum. Kim ki benden bahsettiği zaman bu gerçeği ortaya koymazsa; o sözlerden de yılmışım, o insandan da yılmışım, diyor.

Hz. Mevlâna, Kur'an yolunun yolcusu! Onun mükemmel bir müslüman olması, İslâm'dan geliyor. Mehmet Âkif de öyle!

"Doğrudan doğruya Kur'andan alıp ilhamı
Asrın idrakine söyletmeliyiz İslâm'ı"

inancı Âkif'e aittir.

Abdülbaki Gölpınarlı diyor ki: Mesnevi baştan sona kadar Kur'an'ın tefsirinden ibarettir. Doğru! Safahatı okuduğunuz zaman, orda da Kur'an'ı, Hz. Peygamberin yaşayışının bir takım güzel örneklerini bulacaksınız.

Peki, Türkiye'de Mevlâna neden bu kadar hürmet görüyor, alaka görüyor da Mehmet Âkif bir takım köşelere itilmek isteniyor?

Mevlâna'nın bir ayrı şansı var, bir ayrı özelliği var. Mevlâna Selçuklular devrinde yaşamış, zamanımızda yaşamamış. Eğer günümüzde yaşasaydı ve altını çizerek söylüyorum, bugünkü Mesnevisinin kelimesi kelimesine aynısını yazsaydı, biz Hz. Mevlâna'nın anasından emdiğini kırk defa burnundan getirirdik.

Hz. Mevlâna'nın ne gericiliği kalırdı, ne Atatürk düşmanlığı kalırdı, ne yobazlığı kalırdı. Ne laiklik düşmanlığı kalırdı. Hepsini sayar dökerdik ve inandırırdık da. Böyle salonlarda konuşurduk, ders kitaplarına yazardık. Üniversitelerdeki çocuklarımız tesir altına alırdık. Ama bereket, Hz. Mevlâna Selçuklular devrinde yaşamış.

Bu taassup böyle devam edip gidemez. Bu taassup böyle devam edip giderse, Türkiye ayakta kalamaz. Bir takım kimseler, şimdi Türkiye'nin çağdaş medeniyet seviyesine yükselmesi için mutlaka bir yılda % 7 nisbetinde kalkınma hızı içinde olmasını söylüyorlar. Doğru, inkâr etmiyoruz. Mutlaka Türkiye, kalkınma meselesini halletmelidir.

Ama Aziz misafirler, bir ülke, bir devlet, bir millet kendi kültür değerlerine sahip çıkmazsa yani kendi dilime kendi dinine, kendi tarih şuuruna, kendi geleneklerine, göreneklerine güzel sanatlarına sahip çıkmadan % 7 nisbetindeki kalkınma hızını % 77 nisbetine yükseltse bile akıbeti facia olacaktır ve çökecektir. Bunu Mehmet Âkif de çok güzel ortaya koyuyor. Kendi kültür değerlerimize sahip çık-

mak kendi kahramanlarımızı çok iyi bir şekilde öğrenmek ve öğretmek mecburiyetindeyiz.

Şimdi Mehmet Âkif Bey büyük kahraman! Kahraman, sadece cephelerde koşan, çarpışan vatan için kanını ve canını döken insan değildir. Elbette savaş patladığı zaman, savaş ortaya çıktığı zaman cephelere gidilir ve çarpışılır. Ammenâ! Peki ya sulh zamanında? Sulh zamanında; ilme sarılan, tekniğe sarılan, iki gününü birbirine eşit kılmayan, okuyan, memleketin milletin kültür değerlerine sahip çıkan herkes kendi sahasında bir kahraman olarak yaşayacaktır, yaşamaktadır.

Şimdi, Mehmet Âkif'i bu çerçeve içerisinde ele aldığımız zaman gerçekten de büyük bir kahraman olduğunu görüyoruz .

Ben bu sohbeti iki ayrı kısımda takdim etmek istiyorum. Önce bir Mehmet Âkif Bey'in şahsiyetini görelim. Nasıl yaşamış Mehmet Âkif? İçimizde elbette bunu çok iyi bilenler var. Ama burada banta alınıyor, çeşitli resmi kurumlarda gösterilecek. Onlara da Mehmet Âkif Bey'in bu karakter yapısını göstermek lazım.

Beni lütfen bağışlayın. Bildiğiniz meseleleri bir daha ortaya koyacağım için beni lütfen hoşgörünüz! Ama sanıyorum işlerinin sıklığı dolayısı ile, imkansızlıklar dolayısı ile bu hususları incelemiyen arkadaşlarımız da vardır.

Mehmet Âkif Bey'i, onun en büyük hasımları bile, onu ömrü boyunca tek yalan söylemeden yaşadığını ifade ediyorlar ve verdiği söze bağlı olan adamdı diyorlar. Neden? Hep dönüp dönüp oraya geliyorum. Çünkü, mükem-

mel bir müslümandı da ondan. Çok yakın arkadaşlarından Fatin Gökmen Bey anlatıyor. Diyor ki; Mehmet Âkif Bey, Beylerbeyinde oturuyordu. Ben Vaniköy'de ikamet ediyordum. Bir Cuma günü (ki o zamanlar Cuma günü tatile rastlıyordu) buluşmak istedik. Ama o gün o kadar müthiş bir yağmur yağdı ki sel o kadar etrafı götürdü ki ben Mehmet Âkif Bey'in Beylerbeyi'nden kalkıp Vaniköy'e geleceğini düşünemedim. O bakımdan bir şemsiyenin altına sığınarak yakın komşulardan birisinin evine gittim. Ben evden ayrıldıktan sonra kapı çalınmış. Çocuklar koşup kapıyı açmışlar. Bir de bakmışlar ki karşılarında Mehmet Âkif Bey sırılsıklam duruyor. Yok mu Fatin evde? demiş. Efendim, sizin gelemeyeceğinizi düşünerek yakın komşulara kadar gitti, lütfen siz içeriye buyrun, istirahat edin. Biz hemen kendisine haber ederiz, demişler. Hayır, lüzum yok. Ben gidiyorum demiş çıkmış gitmiş. Eve döndükten sonra bu gerçeği çocuklarımdan öğrenince çok üzüldüm. Ve ikinci gün hemen kendisine gidip dedim ki: üstad, hava öyle bir fenaydı ki, öyle müthiş bir yağmur vardı ki sizin gelemeyeceğinizi düşünerek evden ayrıldım, beni lütfen bağışlayın.

Mehmet Âkif Bey'in verdiği cevap çok müthiş, çok mükemmel, çok güzel:

— Fatin, Fatin! demiş. Batılıların güzel bir sözü var. Diyorlar ki; insanlar sözleriyle, hayvanlar boynuzlarıyla bağlanırlar. Ben o gün sana gelmek için söz verdim. Ve sen de o gün evde beni bekleyeceğine dair söz verdin. Sen

beni nasıl bir insan sanıyorsun ki söz verdiğin halde evinde bulunmayarak çekip gidiyorsun? Fatin ben sana nasıl güvenirim, ben sana nasıl inanırım? Sen sözüne güvenilmeyecek insansın ve sen beni verdiği söze bağlı kalmayan insan gibi görüyorsun! Fatin Gökmen devam ediyor:

— Mehmet Âkif Bey, benimle uzun süre dargın kaldı. Bana yakınlık duymadı, konuşmadı, diyor.

Verdiği söze bağlı kalan adam, medeni adam! Keşke hepimiz Mehmet Âkif Bey gibi verdiğimiz söze bağlı kalabilsek. Herkes şimdi bir ayağının üzerinde kırk yalan söylüyor ve ne kadar yalan söylüyor ve ne kadar yalan söylüyorsa o kadar makbul adam olarak ortaya çıkıyor. Onun için bu adamlar Mehmet Âkif Bey'e "gerici, falan" diye hücumlarda bulunuyorlar. Ve bir takım bilmeyen kimseleri de etkileri altına alıyorlar.

Bir ahde vefa duygusu içerisinde Mehmet Âkif Bey'i, Mithat Cemal KUNTAY anlatıyor:

Ben, diyor, Fransız Edebiyatının klasiklerini Mehmet Âkif Bey'den öğrendim. Victor Hugo'yu ondan dinledim. La Martine'i en güzel bir şekilde bana Mehmet Âkif Bey anlattı. Fars edebiyatını Mehmet Âkif Bey'den öğrendim, diyor. Bakınız ne kadar müthiş bir hadise! Bir film, olacak kadar muhteşem bir olay! Bir Cuma günü yine Mehmet Âkif Bey'in evine davetliydim. Gittim diyor. İçeride oturduk. Fransız edebiyatından bazı klasikler okuyoruz. Fakat dışarda dokuz tane çocuk alt alta üst üste boğuşuyorlar. O kadar büyük bir gürültü var ki,

onların gürültüsü içerisinde edebiyatın, şiirin zevkine varmak mümkün değil. Dışarıya çıktım. Baktım, bir takım yabancı çocuklar var. Âkif'in beş çocuğundan başka dört yabancı çocuk. Onlardan bir ikisinin yüzlerini o kadar büyük bir öfkeyle sıktım ki, parmaklarımın izi, tırnaklarımın izi çocukların yüzünde kaldı, diyor. Ben çocukları öyle öfke ile azarlarken Mehmet Âkif Bey odanın kapısına çıktı.

— Kim bunlar, Âkif Bey? diye sordum.

— Onlar benim çocuklarım. Mithat Cemal, dedi.

— Nasıl senin çocukların? Senin beş tane çocuğun var. Burada dokuz tane çocuk alt alta üst üste boğuşuyorlar, diye itirazda bulundum. İçeriye aldı beni, dedi ki:

— Mithat Cemal, ben Veteriner Fakültesinde okurken, bir arkadaşım vardı. Hasan Tahsin isimli bir arkadaşım. Birgün beni çağırdı. Dedi ki Âkif gel buraya! İleride nasıl olsa Fakülteyi bitirdikten sonra evleneceğiz değil mi? Evet! Nasıl olsa çocuklarımız olacak değil mi? Evet! Ve günün birinde nasıl olsa emri Hak tecelli edecek değil mi Âkif? Evet, kim bundan yakasını kurtarmış ki biz yakamızı kurtaralım?... Gel Âkif, dedi, burada birbirimize söz verelim. Kim erken ölürse, hayatta kalan diğerinin çocuklarına sahip çıksın.

Mithat Cemal! demiş Âkif Bey, arkadaşım öldü. Ben 30 yıl önce vermiş olduğum bu söze bağlı kalmak mecburiyetindeyim. Artık o yetimler benim çocuğumdur. Onlara dokunma! Birşey söyleme o çocuklara.

Diyor ki Mithat Cemal; o zamanlar Mehmet Âkif Bey'in beş çocuğu vardı ve cebinde de beş parası yoktu. Öyle bir adam! Neden? Nedeni bir adam da ondan. Nedir? Mükemmel bir müslüman da ondan. Bırakınız dün verdiği söze, bugün verdiği söze, 20 yıl önce Üniversite sıralarında vermiş olduğu söze bağlı bir adam! Keşke biz, bütün Türkiye'yi Mehmet Akif'in ahlâkı ile ahlâklandırabilsek? Yarınlarımıza ne kadar büyük bir huzurla bakabiliriz? Ne kadar emin oluruz? Ne kadar hayatımız güzelleşmiş olur?

Haksızlık karşısında susmayan Adam Mehmet Akif Bey! Eski İçişleri Bakanlarımızdan Mehmet Emin Erişirgil beyin bir kitabı var. «Bir İslam Şairinin Romanı» ismini taşıyor, orada okudum!

Fakülteyi birincilikle bitiren bir adam, Mehmet Akif Bey! Müsbet ilimler okuyan bir adam. Siyasi Bilgiler Fakültesi'nin İdadi Kısmını bitirdikten sonra Veteriner Fakültesine geçmiş ve Veteriner Fakültesini de birincilikle bitirmiş. Babasından Arapça dersi almış. Kur'an-ı Kerim'i çok mükemmel bir şekilde anlayacak ve onu mensur bir duruma intikal ettirecek kadar Arapçaya vakıf. Farsçayı, Fars edebiyatının aslından okuyacak kadar Farsça bilen bir adam. Tabii bunun yanında Fransızcası da çok mükemmel ve bunun yanında Türkçeyi çok iyi bilen bir adam!

Birincilikle bitirmiş Veteriner Fakültesini ve gelmiş. Bugünkü İsmiyle Tarım Bakanlığında vazifeye girmiş. Medeni bir adamın İslâm

ahlâklı bir kimsenin tavrına dikkat buyurunuz. Emin Erişirgil günün birinde, diyor, Bakanlıkta bomba gibi bir haber patladı. Öğrendik ki, Mehmet Akif Bey vazifesinden istifa etmiş. Koştuk, gittik kendisine :

— Üstad, vazifenizden istifa etmişsiniz, niçin?

— Abdullah efendiye bir haksızlık yapıldı da ondan, diye cevap verdi.

Abdullah efendi, Mehmet Akif Bey'in çalışmış olduğu yerde müdür. Mehmet Akif Bey'de müdür muavini. Abdullah efendi istifa ettikten sonra müdürlük yolu, makamı Mehmet Akif Bey'e açılıyor.

— İyi ama, demiş. Bir haksızlık varsa ortada bu Abdullah efendiye karşı yapıldı. Size karşı yapılmadı ki?

Mehmet Akif Bey'de, Abdullah efendiyi pek sevmeyen adam! Abdullah efendi çok hasis bir kimse olduğu için onu pek sevmiyor.

— Bulunmuş olduğum yerde, herhangi bir kimseye yapılmış olan haksızlık bana yapılmış demektir, diyor. Ben haksızlığa tahammül edemem. Cenab-ı Peygamber (S.A.S.) buyuruyor ki; "Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır." Ben bu haksızlığa tahammül edemem. Mümkün değil. Ve 20 yıllık devlet memuriyetinden eski İçişleri Bakanının ifadelerini anlatıyorum size. İstifa edip ayrılıyor. Bize Hukuk Fakültesinde Monteskiyö'nün bir sözünü öğretmişlerdi. "Bir tek insana yapılan haksızlık, bütün beşeriyete yapılan haksızlık demektir" diye. Onu Monteskiyö'den bin yıl önce Hz. Peygamber koymuş,

İslâm koymuş ortaya. Haksızlık yapmayan ve haksızlığa tahammül edemeyen bir insan! Şiirini hatırlayacaksınız :

Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem,
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Biri ecdadıma küfretti mi hatta boğarım,
Boğamazsın ki, hiç olmazsa yanımdan kovarım.
Yumuşak başlı isem kim dedi uysal koyunum,
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boynum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim,
Onu dindirmek için çifte yerim, kamçı yerim.
Adam aldırma da geç git diyemem aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim Hakkı tutar kaldırırım.

Hep hakkı tutan ve Hakkı kaldıran bir insan! Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Sözlerimin başına dönerek ve vaktin darlığını da dikkate alarak özetlemek istiyorum.

Mehmet Akif mükemmel bir insan. Çünkü mükemmel bir müslüman. Mükemmel bir müslüman olduğu için çok medeni bir insan ve bütün iddiaların dışında çok medeni bir insan. Türkiye'nin bugünkü meselelerine 70 yıl önce çok doğru teşhisler koymuş bir insan.

Biraz sonra arzedeceğim. Mehmet Akif Bey'in bundan 70 yıl önce ileriye sürmüş olduğu bir takım gerçeklere 70 yıl sonra bir takım insanlar kulak kabartıyorlar ve onun söylediklerini % 100 tekrar ederek Türkiye'ye yeni imkanlar sağlamaya çalışıyorlar. Demekki dün Mehmet Akif Bey'e gerici diyenler, yobaz diyenler Mehmet Akif Bey'den en az 70 sene gerilerde olan insanlardır.

Mehmet Akif Bey yaşadığı zaman bir takım düşmanları oldu. Bunu son derece tabii karşılıyorum. Vefatından sonra bu düşmanlıkların devam etmesini de son derece tabii görüyorum. Tabii görmediğim husus : Bir takım kimselerin okumadan, incelemeden Mehmet Akif Bey'e takınmış oldukları tavırdır.

Mehmet Akif, sözlerimin başında da arzettiğim gibi, yaşadığı müddetçe taassubun, cehaletin en büyük düşmanı oldu. Bir de, dinsiz ve imânsız insanlarla mücadele etti. Öfke ile mücadele etti ama efendice bu işi yürüttü.

Efendim bunların başında, Mehmet Akif Bey'in sağlığında mücadele ettiği kimselerin başında Tevfik Fikret vardır. Fikret meselesine, Fikret-Akif meselesine girmek istemiyorum. Fikret, dinsiz bir adamdır. Allah'sız bir adamdır. Bunu "Tarihi Kadim" ve "Tarihi Kadime Zeyl" isimli kitaplarını şiirlerini okuduğunuz zaman göreceksiniz. Dine de, Allah'a da inanmayan bir insan. O, suret-i kat'iyyede bizi ilgilendirmiyor. O, Fikret'i ilgilendiren bir konu. Ama Fikret, dinsizliğini ve Allah'sızlığını bu propaganda unsuru haline getirdikten sonra karşısında Mehmet Akif'i görmüştür. Ben de, diyor Tevfik Fikret, bir zamanlar senin gibi cami cami dolaştım, koştum, diyor. Ben de senin gibi namaz kıldım diyor. Elimde tesbihle dolaştım. Ama şimdi anladım ki herşey boştur. Ne Allah vardır, ne şeytan vardır. Herşey uydurmadır. Kendi kendime döndüm, bence budur, dini hayat. Sen ne dersin buna ey molla Sırat? Sırat-ı Müştakim Dergisinde yazdığı için Mehmet Akif;

Fikret onu mollalıkla suçluyor. Mehmet Akif Bey de Tevfik Fikret'e vermiş olduğu cevapta "Şimdi Allah'a söver, sonra biraz bol para ver, Hiç utanmaz protestanlara zangoçluk eder" diye hırpalıyor. Sonra Mehmet Akif Bey, bu şiirlerini yani Tevfik Fikret'e vermiş olduğu cevapları "SAFAHAT"ına almamıştır. Fikret ve Fikret gibiler çok açık olarak, çok net olarak mücadelelerini Mehmet Akif Bey'e karşı vermişlerdir. Fikret'in benimsemediğimiz vasıflarından birisi, onun millet karşısında, tarih karşısında ecdadımız karşısında takınmış olduğu tavırdır.

İslâm'ın âmentüsüne kat'iyyen inanmayan Fikret, "Haluk'un Amentüsü" isimli kitabında, Haluk'a bir takım telkinlerde bulunmuştur. "Milletim nev'i beşer, vatanın ruyi zemin" diyor. Yani bütün insanlar benim milletim, bütün dünya da benim vatanım, diyor.

İnsan eti yenmez, bu teselliye içimden
Bir an için ecdadımı nisyanla inandım.

diyor. Nisyan unutma demektir.

Aziz misafirler, yani bizim ecdadımız, insan eti yiyecek kadar barbar kimselerden meydana geliyor mu? Fikret, "insan eti yenilmez" inancındaymış. Ama ecdadımızı unutmak kaydıyla buna inanıyormuş. Şimdi biz, hem çeşitli vesilelerle batının, Avrupanın bize barbar demesinden öfkeleniyoruz; hem de çocuklarımıza liselerimizde Fikret'i Servet-i Fünun devrinin en büyük şairi olarak takdim etmeye çalışıyoruz. Olacak iş değil! Fikret bizim günahımızdır. Fikret bizim hüsranımızdır. Fikret ana ta-

rafına çekmiştir. Sakız Rumlarındandır anası. Gerçi sonradan müslüman olmuştur. Mekke'de ölmüştür. Babası Çankırılı'dır, Türk'tür, Fikretin. Ama herhalde Tevfik Fikret "İnsan eti yenmez, bu teselliye içimden, bir an için ecdadımı nisyanla inandım" diyerek ana tarafını kastetmiş olmalıdır.

Tarihi Kadim şiirinde Tevfik Fikret, bizim bütün güzelliklerimizi piçlikle (affedersiniz) itham ediyor.

Her şeref yapma, her saadet piç
Herşeyin evveli ve ahiri hiç
Din şehid ister asuman kurban
Her zaman, her yerde kan, kan, kan!

diye edebiyatımıza, tarihimize, ordumuza, kumandanlarımıza dünyanın en büyük öfkesiyle, en büyük kiniyle saldıran bir adamdır.

Sovyetlere gittiğimde, oradaki dostlarımıza Fikret'i anlattım. Siz Rus edebiyatı da okuyorsunuz. Rus şairleri içerisinde Bulgar şairleri içerisinde, bizim bütün tarihimizi, bizim bütün geçmişimizi Tevfik Fikret gibi affedersiniz piçlikle suçlayan bir tek Rus şairi bir tek Bulgar şairi var mı? diye sordum.

Yok, dediler. Fikret, öylesine bir gafletin içerisinde, öylesine bir ihanetin içerisinde. Yaşadığı müddetçe Fikret ve Fikret'in etrafındakiler Mehmet Akif Bey'e cephe aldılar. Vefatından sonra Fikret'in fikriyatını benimseyenler, yani dine inanmayanlar, Allah'a inanmayanlar, devletin birliğine, bütünlüğüne vatanın birliğine bütünlüğüne ve ordumuzun gücüne karı çıkanlar, önlerine bir takım büyük insanları da perde yaparak Mehmet Akif'e ve Mehmet Akif'in şahsında bütün geçmişimize dünyanın melanetini yağdırmaktadırlar.

Mehmet Akif Bey, bu taassup karşısında, bu hücumlar karşısında çok dikkatliydi. Bir şiirinde diyor ki, Mütefekirlerimiz anlaşılan pek korkak. / Yahut ahmak, ikisinden bilemem hangisidir? Sanıyorlar bugün Avrupa tekmil kâfir. / Müteyyin görünürsek diyecekler Barbar / Lipripansör geçinirsek değişir belki nazar.

Türkiye yeni bir savaştan çıkmış, milli mücadeleden çıkmış. Türkiye'yi çağdaş medeniyet seviyesine nasıl yükseltebiliriz, götürebiliriz? sorusuna cevap aranıyor. Bir takım kimseler, evvela dinsizliği ele almalıyız, Allah'ı inkar etmeliyiz, İslâmiyeti ortadan kaldırmalıyız diyorlar. Mehmet Akif Bey'in bütün kabahati varsa işte bu kabil köksüzlüklere karşı yaşadığı müddetçe kesin cephe almasıdır :

Hele ilânı zamanında şu mel'un harbin,
Bize efkâr-ı umumiyesi lâzım garbın
O da Allah'ı bırakmakla olur herzesini
Halka telkin ile din sesini
Susturan aptalın idrakine bol bol tükürün,

diyor Mehmet Akif Bey.

Aziz misafirler, bir Türk mucizesiyle karşı karşıya bulunuyor bütün dünya. Mehmet Akif Bey de bu meseleyi çok iyi bilen bir kimseydi. Biz Oğuz'un Kayı boyu olarak geldik ve Söğüt'e yerleştik. Tarihlerin yazdığına göre, Yılmaz ÖZTUNA'nın Büyük Türkiye Tarihi'nde çok açıklıkla ortaya koyduğu gibi : Selçuklu sultanları, Oğuz'un Kayıboyu'na Söğütçükte dik-

kat buyurunuz bin kilometrekarelik veya en iyimser rakamlarla 2 bin km'lik bir yurt verdiler. Ama Oğuz boyu, bu 2 bin km.'lik yerden zamanla tam 20 milyon kilometrekareye yayılan bir imparatorluk kurdu. Asya'da, Avrupa'da ve Afrika'da. Meselelere bir Türk gibi bakmak icap eder. Yılmaz ÖZTUNA'nın tarihinden almış olduğum bir bilgiyi aktarıyorum. 18. yüzyılın başına gelinceye kadar dikkat buyurunuz 18. yüzyılın başına gelinceye kadar Fransa 13 yıl dünyada lider devlet olarak yaşadı. 13 yıl. İngiltere 132 yıl dünyada lider devlet olarak yaşadı. Ve 18. yüzyılın başına gelinceye kadar Osmanlı İmparatorluğu yani Türk devleti, yani Türk İmparatorluğu tam 322 yıl dünyanın en medeni ve en güçlü devleti olarak yaşadı. Osmanlı ile iftihar ederiz. Osmanlı bizim kökümüzdür. Osmanlı bizim ruhumuzdur. Cumhuriyet de elbette bizim eserimizdir. Cumhuriyeti de elbette biz kurduk. Ama unutmamak lazımdır ki Cumhuriyeti kuranların hepsi, Osmanlı Paşasıdır.

Evet, çocuklarımıza bunu anlatmak lâzım. 322 yıl dünyanın en medeni devleti olmuşuz. Hadi bir hatıram var bu vesileyle onu size aktarayım. 1976 yılında Yugoslavya'ya gittim. Sutruga'da bir şiir festivali vardı. Oraya katıldım. Sonra da akşam yemeğinde bir Mekadon tiyatrocusuyla tanıştım. Türkü çok iyi bilen bir tiyatro sanatçıs. Kalkandere'de biliyor musun dedi, Hitler 2. dünya savaşında kazanmış olduğu Avrupa topraklarında kaç yıl hakimiyet kurdu; kaç yıl yaşadı.

— Vallahi bilmiyorum, kaç yıl Avrupa topraklarında kaldığını. Ama macerası çok büyük bir hezimetle düğümledi, dedim.

— Haa, ben size söyleyeyim, dedi. Ama Türkler Avrupa topraklarında kaç yıl kaldı biliyor musunuz? dedi. Daha ben cevap vermeden cevap verdi :

— Tam 550 yıl yaşadılar, dedi. Bu ne demektir? dedi. Bu sizin bu topraklarda son derece medeni, son dereec insani, son derece adil bir idare kurduğunuza işaret, dedi. Çünkü zulüm üzerinde hiçbir idare 550 yıl ayakta kalmaz, dedi.

Bakınız aziz misafirler, siz dedi, buralara hakim olduğunuz yıllarda, hergün fazla değil bir Bulgar ailesini, bir Yunan ailesini, bir Sırp ailesini ortadan kaldırmış olsaydınız; 550 yıl içerisinde Avrupa topraklarında bir tek gayri Türk ve bir tek gayrimüslüm kalmazdı, dedi. Siz medeni bir millete sahipsiniz. Böyle bir milletin mensubu olduğunuz için, siz ne kadar iftihar etseniz bu sizin hakkınızdır. Biz de burada Türklerle 550 yıl beraber yaşadığımız için müteessir değiliz, dedi. Bunu bir Mekadon tiyatrocusu söylüyor.

Türkiye Cumhuriyeti hükümetinde Milli Eğitim Bakanlığımızın, Kültür Bakanlığımızın en büyük vazifesi; işte bu ruha, bizi inandırmak bu inancı yeni nesillerin ruhuna, kafasına işlemek olmalıdır. Halbuki bizim üniversiteli gençlerimiz, bizim Avrupaya sadece istila emelleri ile gittiğimizi, oraya kan götürdüğümüzü barut kokusu götürdüğümüzü ve oraları târu

mâr ederek döndüğümüzü söylüyorlar. Macaristan'da ilimler Akademisinin bulmuş olduğu bir belgeden de anlaşılıyor ki İmparatorluk devrinde Macaristan'da bir yılda yedi milyon akçe vergi toplamışız, 21 milyon akçe yardım yapmışız oraya, yatırım yapmışız. Hangi gerilik? Hangi taassup? Hangi sömürme?

Mehmet Akif Bey bunları çok iyi bilen bir kimseydi. İyi ama şimdi 322 yıl dünyanın lider devleti durumunda olan Osmanlı İmparatorluğu neden çöktü? Neden? Müslüman olduğumuz için çöktük diyenler oldu. Mehmet Akif Bey onlara :

— Hayır, 322 yıl lider devlet olarak yaşadığımız devrelerde biz zaten müslümandık. Başka bir dine mensup değildik ki?.. Yanlış söylüyorsunuz, dedi.

Bu bir rejim meselesidir, diyenler oldu. Meşrutiyeti ilanda geç kaldığımız için geriledik diyenler vardı. Akif, Avrupa'daki birçok gelişmeler, mutlakiyet rejimi altında ortaya çıkmıştır. Yanlış düşünüyorsunuz, dedi.

Efendim, biz tembel insanlarız, çökme ondan meydana geldi, diyenler oldu. Halbuki tembellik meselesi şahsa göre değişen bir konudur. Nitekim Unesco'nun son yıllarda yapmış olduğu bir araştırma var. Tembelliği ve çalışkanlığı iş şartlarına bağlıyor. Eğer iş şartları mükemmelse bir insan iyi çalışıyor. İş şartları kötü ise, en çalışkan insan orada tembel oluyor.

Hayır, o da değil! Ya, neden geriledik ve çöktük? Kendi kültür değerlerimizden uzak kaldık. İlimden uzak kaldık. İrfandan uzak

kaldık. Çöküşümüzün sebebi budur, diye cevap veriyor Mehmet Akif Bey.

Şimdi aziz misafirler, ben çeşitli vilayetlerde 2-2,5 saat içerisinde bu konuyu anlattım. Ama şimdi galiba saat ikide veya 2'yi on geçe meseleyi bağlamak mecburiyetindeyim. O bakımdan bir takım mühim meseleleri geçerek özü ortaya koymak ve sabrınızı fazla taşırmamak arzusundayım.

İkinci Mahmut zamanında sandılar ki imparatorluğun geri kalması, kuvvetli bir orduya sahip olmamamızdan, doğdu. O bakımdan orduda ıslahatlar yapıldı. Ve biliyorsunuz yeniçeri teşkilâtı kaldırıldı. Asakiri Mansure-i Muhammediye diye yeni bir teşkilat kuruldu. Fabrikalar sadece ordu için çalıştı. Ama muayyen bir zaman sonra gördüler ki, sadece orduyu ele almak, sadece ordunun ihtiyaçlarını karşılamak imparatorluğu batı seviyesine yükseltmiyor. Bu arada parantez içinde özellikle şunu söylemek istiyorum. Sanılmasın ki; ben, orduya bir takım yardımlar yapılmasın! Ordu bir memleketin kalkınmasında, yükselmesinde önemli bir unsur değildir, demek istiyorum. Hayır! % 100 bunun aksi düşünceye sahibim. Türkistan'da bulundum, Azerbaycan'da bulundum. Oradaki münevverlerle görüştüm. Ve onların bir zamanlar nasıl muhteşem imparatorluklar kurduklarını kendilerine hatırlattım ve dedim ki siz nasıl mağlub oldunuz? Bu aziz, bu mübarek toprakları Ruslara neden teslim ettiniz?

Aldığım cevap hep şu olmuştur :

— Ordumuz yoktu! Ordumuz yoktu! Ordumuz dağılmış! Timur gibi cihan imparatorluğu kuran bir adamın soyundan gelen kimseler ordularına sahip çıkamadıkları için gittiler, Rusların hakimiyetleri altına girdiler.

Bir milletin hür ve müstakil yaşaması için ordusunun mutlaka güçlü ve kuvvetli olması lazımdır. Âmennâ! Ama sadece ordunun güçlü ve kuvvetli olması kafi gelmiyor, bir vatanın çağdaş medeniyet seviyesine yükselmesi için.

II. Abdülhamit devrine geldiğimizde bir takım cahil insanlar altını çizerek süylüyorum, vatanperver, vatanperver, vatanperver... Ama bir takım cahil insanlar, bir takım muhteris insanlar, sandılar ki İmparatorluğu yeni batan çağdaş medeniyet seviyesine yükseltmek için meşrutiyeti ilan etmek lazım. 1988 yılında hâlâ bu gerçek çocuklarımızdan saklanıyor, liselerimizde, ortaokullarımızda, üniversitelerimizde hatta meclisimizde hala II. Abdülhamid'e sövülüyor. Sebep? Çünkü II. Abdülhamit büyük adam, vatanperver adam! Devletini, milletini seven adam!

Bizim aydınlarımızın, bizim devlet adamlarımızın, sanat adamlarımızın hâlâ bir ermeni ağzıyla konuşmaları, hâlâ bir yahudi ağzıyla konuşmaları bizi haklı olarak çok büyük endişelere çekip götürüyor.

Abdülhamit hakkında söylenen sözlerin yazılan yazıların hepsi ermeni kaynaklarındandır. Kesin! Neden? Çünkü bir ermeni devletinin kurulmasına karşı çıkmış padişah. Bir yahudi devletinin kurulmasına karşı çıkmış. Yaser

Arafat kalkıyor, geliyor Türk Radyo ve Televizyonlarında diyor ki, "Abdülhamit'in ortadoğuda takip ettiği politika, son derece güzel bir politikaydı. Kendisine minnettarız."

Bizim münevverlerimiz II. Abdülhamit'ten "Kızıl Sultan" diye bahsediyorlar. Dehşeti görüyor musunuz? Bunun temelinde cehalet yatıyor. Bunun temelinde bilgisizlik yatıyor.

Radyolarınızı dinliyorsunuz. Kırım Türkleri Moskova'da bir takım gösterilerde bulunuyorlar. Biz tekrar Kırım'a dönelim, diye. Bundan daha tabii hiçbir şey olamaz. Ama Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu bu haberi şöyle veriyor :

II. Dünya harbinde Hitlerle, Nazilerle işbirliği yaptıkları için Kırım'dan sürülen Tatarlar, şimdi tekrar Kırım'a dönmek istiyorlar. Bu Rus kaynaklarının, Ermeni kaynaklarının olayı yumuşatma gayretidir. Türkiye Cumhuriyetinin radyosu ve televizyonu Kırım Türklerinin Almanlarla işbirliği yaptığı için suçlayamaz. Ama kaynak, Ermeni kaynağı olursa, Rus kaynağı olursa bu gaflet, bu ihanet meydana çıkar neticede.

Amerikalılar bir füze gönderiyorlar gökyüzüne. "Rusya'nın üzerinde bir casus istasyon kuracağı iddia edilen uydu" diye bahsediliyor. Kim söylüyor bunu? Rus kaynakları söylüyor. Ermeni kaynakları söylüyor. Abdülhamit hakkında söylenen ve yazılan sözlerin hepsi Ermeni kaynaklarından alınmıştır. Nitekim, Ermeni asıllı Vandal isimli bir tarihçi ondan le Sultane rouge diye bahsetmiştir. Kızıl Sultan! İmanın-

dan, tarihinden, kökünden kopmuş olan Türk aydınları da bir ermeni tarihçinin ağzıyla Abdülhamit'ten "Kızıl Sultan" diye bahsediyorlar. Şimdi liselerimizde tarih öğretmenliği yapan kimselere soruyorum. Yurtdışına gidecek olan kimselere, I. Meşrutiyeti Abdülhamit neden ortadan kaldırdı? Meclisi neden kapattı? Meydanlarda ileri sürülen bir takım yanlış iddialar dinliyorum. Okudun mu hoca? diyorum, meseleyi sen okudun mu? I. Meşrutiyet ilân edildikten sonra milletvekillerimizin nasıl meclise girdiklerini öğrendi mi hoca? Cevap yok, kem küm.

Meşrutiyet ilan edildikten sonra aziz arkadaşlar, teşekkül eden Büyük Millet Meclisinde (dikkat buyurun) 275 milletvekili var. 275 milletvekili. Bu 275 milletvekilinden 135 tanesi gayri Türk ve gayri müslimdir. 135 tanesi. Devletine vatanına, milletine, bağlı olan adam, 135 gayri Türk'ün İslâm'a düşman olan adamın ihanetlerine niçin göz yumsun? Nitekim Meşrutiyeti ilan edenler, Talat Paşa, Cemal Paşa, Enver Paşa daha sonra yazmış oldukları hatıralarda diyorlar ki öyle bir zaman geldi ki mecliste hiçbir ciddi meseleyi konuşamaz olduk. Niçin? Çünkü, Bulgar asıllı milletvekilleri, Rum asıllı milletvekilleri falan asıllı milletvekilleri en ciddi en gizi meselelerimizi ikinci gün ya Rus sefirine götürüp verdiler, ya İngiliz Sefirine veya Fransız sefirine. Bulgar Genel Kurmay Başkanı Poçarof'un bir yazısında okudum. Diyor ki biz Edirne'yi Osmanlı meclisinde bulunan falan adamın (ismini hatırlayamadım) bize getirdiği belgelerle kolay bir şekilde istila ettik!

İhanetler içerisinde bir meclis! Abdülhamit'in meclisi kapatması, onun devlet fikrinden vatana ve millete bağlılığından doğuyor, şahsi ihtirasından değil. 1960 yılında da meclisi kapattılar. 1980 yılında meclisi kapattılar. İçlerinde bu kadar hain adam yoktu. 1960 yılında meclis kapatıldığı zaman adamlar haklı, 1980 yılında meclis kapatıldığı zaman kapatanlar haklı, ama 135 gayri Türk ve gayrimüslim milletvekiliyle dolu meclisi kapattıran Abdülhamit, Kızıl Sultan!

Abdülhamit'i yeni baştan hayata getirip de memleketin başına mı geçireceğiz? Hayır! Milyon kere hayır. Padişahlık rejimini mi methetmek istiyorum? Milyon kere hayır! Her yerde söylüyorum çok açık ve seçik olarak : Türkiye'de padişahlığın gelmesi için bir oylama yapılsa ve benim de bir milyon reyim olsa bütün samimiyetimle söylüyorum benim bir milyon reyimden bir tekini verdiğim takdirde Türkiye'ye Padişahlık gelse, vallahi de reyimi vermem, billahi de reyimi vermem. İçimden gelmiyor efendim. Ama padişahlığa da bir milyon dilim olsa sövmem, sövdürtmem! Niçin söveyim efendim? Bizim ecdadımıza? İyi öğrenmek, iyi bilmek tarih şuurunu gerçekleştirmek için tarihimizi iyi bir şekilde öğrenmek lazım.

İkinci konuya geliyorum demekki; Türkiye'nin çağdaş medeniyet seviyesine yükselmesi için meşrutiyeti getirmek veya meclisi açmak da kafi değil. Ya ne yapalım öyleyse? Önümüzde batı medeniyeti, çağdaş batı medeniyeti diyo bir örnek var. Madem ki biz daima "Çağdaş

ruz" bir bakalım batılılar bu noktaya nasıl gelmişler?

Aziz misafirler, Prof. Mümtaz Turhan'ın yazmış olduğu bir kitaptan aktarıyorum size :

Batı dünyası her 200 kişi için birinci derecede bir ilim adamı yetiştirmiş. Her ikiyüz kişi için bir ilim adamı! Ve her 20 kişi için bir teknik eleman yetiştirmiş. Bu ilim adamları ve teknik elemanlar, batı dünyasını bugünkü seviyesine çıkarıp getirmişler.

Sovyet Rusya'ya gittim. Rusya'da büyük gelişmeler var. Aya füze gönderen bir medeniyete sahip. Bu işi komünizm sayesinde değil, ilim adamları sayesinde başarmışlar. Teknik elemanlar sayesinde başarmışlar. Teknik elemanlar sayesinde aya füze gönderdiler. Nitekim 1980'li yıllarda Rusya, "Biz yeni baştan 2 milyon ilim adamı yetiştirmek istiyoruz, diye manşetler atınca, bütün Avrupa ayağa kalktı. Aman, Rusya teknikte bizi gerilerde bırakacak diye. Amerika'da ve çeşitli Avrupa ülkelerinde büyük endişeler doğdu.

Demek ki, biz de eğer gerçekten batı seviyesine, batının teknik seviyesine, ilim seviyesine yükselmek istiyorsak; Mehmet Akif Bey'in de işaret buyurduğu gibi ilim adamları yetiştirmek ve teknik elemanlar yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Bu çerçeve içerisinde Türkiye'nin 300 bin civarında birinci derece ilim adamına ve Türkiye'nin 3 milyon civarında yeni baştan teknik elemana ihtiyacı vardır. Bu ilim kadrosunu ve bu teknik kadroyu ortaya çıkarmadıktan sonra batıyı taklid ederek, su taşıyarak bir

değirmeni döndüremezsiniz ve batı seviyesine yükselemezsiniz.

Daha bundan 70 yıl önce Mehmet Akif Bey'in ruhundan ve kökünden kopan bir valiye vermiş olduğu cevap fevkalade dikkat çekicidir.

Diyor ki : Bir alay, Mekteb-i âli denilen yerler var. Sorunuz bunlara millet ne verir? Milyonlar / Şu ne? Mülkiye. Bu? Tıbbiye. Bu? Bahriye. O ne? / O mu Baytâr! Bu, Ziraat! Şu mühendishane! / Çok güzel. Hiçbiri hakkında sözüm yok. Yalnız / Ne yetiştirdi ki şunlar acaba anlatınız şimdi.

İşimiz düştü mü tersaneye, yahut denize
Mutlaka âdetimizdir, koşarız. İngiliz'e,
Bir yıllık köprü için Belçika'dan kalfa gelir;
Hekimin hâzıkı bilmem nereden celbedilir.
Mesela bütçe hesabatını yoktur çıkaran...
Hadi Maliyeye gelsin bakalım Mösyö Loran
Hani tezgahlarımız nerde? Sanayi nerde?
Ya Brüksel'de, ya Berlin'de, Ya Mançester'de!

70 yıl önce ,Türkiye'nin sanayi meselesini çok açık bir şekilde ortaya koyan mütefekkir şair Mehmet Akif Bey'dir.

Aziz Misafirler!

Meşrutiyetin ilânından sonra Cumhuriyetin ilk yıllarında bize Rusya'yı örnek gösterenler oldu. Akif Bey'in bu konuda yazdıklarını okuyup geçeceğim. Rusyayı örnek alanlar oldu. Türkistan'ı örnek almak isteyenler oldu. Mançurya'yı örnek almak isteyenler oldu. Mehmet Akif Bey bunların hepsinin çok yanlış olduğunu Safahat'ta çok açık - seçik bir şekilde ortaya koydu. Zamanım olmadığı için onları size

okumak istemiyorum. Ama 70 yıl önce Mehmet Akif Bey'in ilimde ve teknikte hangi ülkeyi kendimize örnek alacağımızı çok kesin bir şekilde tesbit ettiğini belirtmek istiyorum :

Japonya'dan bahsediyor Mehmet Akif Bey, Japonya'da ki kalkınma hamlelerine Japonya ile birlikte başladık. Onlar adımlarını doğru attıkları için, reçeteyi güzel tesbit ettikleri için bugün dünyanın en güçlü devletlerinden biri haline geldiler ve biz bir takım taklitler içinde bulunduğumuz için işte dünya milletleri arasında bu orta seviyedeki yerimizi muhafaza etmeye çalışıyoruz. Mehmet Akif beyin Japonya için yazdıklarına bakınız :

Sorunuz şimdi Japonlar da nasıl millettir?
Onu tasvire zafer-yâb olamam, hayrettir!
Şu kadar söyleyeyim : Din-i mübînin orada,
Rûh-u feyyâzı yayılmış, yalnız şekli : Buda.
Siz gidin, saffet-i İslâm-ı Japonlarda görün!
O küçücük boylu, büyük milletin efradı bugün
Müslümanlıktaki erkânı sıyanette ferîd;
Müslüman denmek için eksiği ancak tevhid.
Doğruluk, ahde vefa, va'da sadâkat, şefkat;
Acizin hakkını ilâya samimi gayret;
En ufak şeyle kanâat, çoğa kudret varken;
Yine ifrad ile vermek, veren eller darken;
Kimsenin ırzına, namusuna yan bakmayarak,
Yedi kat ellerin evladını kardeş tanımak;
"Öleceksin!" denilen noktada merdâne sebat;
Daha bunlar gibi çok nadire gördüm orada.
Âdemin en temiz ahfadına mâlik bir ada.
Medeniyyet girebilmiş yalnız fenniyle...
O da sahiplerinin lahik olan izniyle.

Dikilip sâhile binlerce basiret, im'an;
Ne kadar maskaralık varsa kovulmuş kapıdan!
Garbın eşyası, eğer kıymeti haizse yürür;
Moda şeklinde gelen seyyie gümrükte çürür!
Gece gündüz açık evler, kapılar mandalsız;
Herkesin sandığı meydanda, bilinmez hırsız.
Müslümanlık sanırım parlayacaktır orada;
Sa'de Osmanlıların gayreti lâzım arada.

Şiiri anladınız. Japonya, çok mükemmel sistem içinde İslâm'ın feyizli ruhu orada yayılmış ama bir kelime-i tevhid noksanlığı var diyor. Japonya'yı örnek alabiliriz ama Japonya İmparatorluğu Türkiye'ye çok uzak bir ülke. Nasıl olabilir? Mehmet Akif Bey, Asımda Türk gençlerinin nasıl yetişmeleri gerektiğini çok açık bir şekilde ortaya koymuştur. Tabii bütün Türk münevverlerini de kastederek söylüyor. Şimdi Asım'da Mehmet Akif Bey, gençlerimizin bir an önce, Almanya'ya gitmelerine ve orada maddenin kudret-i zerriyesiyle yani atom ilmiyle uğraşmalarını, bir gün önce gitmelerini ve bir saat önce Türkiye'ye dönerek batının teknik gücüyle batının ilim dünyasıyla Türkiye arasında bir köprü kurmalarını istiyor. İşte çok açık ve kesin ifadesiyle çağdaş Türkiye yolu : Bu cihetten Asım'a telkinde bulunuyorsak diyor ki :

Bu cihetten hani hiç yılmasın oğlum gözünüz;
Sade Garb'ın yalnız ilmine dönsün yüzünüz.
O çocuklarla beraber, gece gündüz, didinin;
Giden üçyüz senelik ilmi tez elden edinin!
Fen diyarında sızan nâmütenâhî
Hem için hem getirin yurda o nâfi suları

Aynı membaları ihya için artık burada,
Kafanız işlesin, oğlum, kanal olsun arada.
Yarının ilmi nedir, halbuki? Gayet müthiş:
"Maddenin kudret-i zerriyyesi" uğraştığı iş.
O yaman kudrete hâkim olabilsem diyerek,
Sarf edip durmada birçok kafa binlerce emek.
Ona yükseldimi, artık, değişir rûy-u zemîn;
Çünkü bir damla kömürden edecekler te'min,
Öyle milyonla değil, nâ-mütenâhi kudret!...
İbret al kendi sözünden, aman, oğlum gayret!
— İnkılabın yolu mâdem ki bu yoldur yalnız,
"Neredesin hey gidi Berlin!" diyerek yollayınız!
Altı ay, bir sene gayret size eğlence demek...
Siz ki yıllarca neler çekmediniz, hem gülerek!
Hani bir ömre bedeldir şu geçen her gününüz;
Bir gün evvel gidiniz, bir saat evvel dönünüz!
Şark'ın âğûşu açıktır o zaman iste size;
O zaman varmanın imkânı olur gâyenize...

Mehmet Akif Bey'in bundan 70 sene önce, yani 1918 yılının 19 Eylülünde yazmış olduğu bu gerçekler işte Türkiye Cumhuriyetinin şu son yıllarında, yeni baştan gündeme gelmiş durumdadır.

Meseleyi çok kısa bir şekilde ortaya koyduktan sonra bir takım çevrelerin ısrarla belirttikleri bir hususa cevap verip sohbetimi bağlamak istiyorum.

Peki, Mehmet Akif Bey niçin Mısır'a gitti? Başındaki fesi çıkarmamak için mi? Şapkayı başına giyinmemek için mi?...

Aziz misafirler;

Mehmet Akif Bey 1921 yılından önce Mısır'a gitti. Şapka inkılabı 25 Kasım 1925'dir. İlk defa

Mehmet Akif Bey 1921 yılında Halim Abbas Paşa'nın daveti üzerine Mısır'a bir. İkinci defa 1924 yılında gitti. Ondan sonra 1925 yılının ortalarında gitti. Yani Mehmet Akif Bey Mısır'a gittiği zaman şapka inkılabı yapılmamıştı henüz.

Şimdi soruyorum ben bu kısır bu cüce akıllı insanlara :

Siz, Mehmet Akif Bey'in footğraflarını gördünüz mü? Gördük. Peki Mehmet Akif Bey ceket giyindi mi, ceket? Giyindi. Bu da bize frenkten geldi. Mehmet Akif Bey yani ceket giyindiği halde kafir olmadı da başından fesi çıkardığı zaman mı kafir olacaktı? Mehmet Akif Bey frenk gömleği giyindi mi? (Frenk gömleği diyoruz buna.) Giyindi. Peki frenk gömleği giyindiği zaman; kravat taktığı zaman, pantolon giyindiği zaman Mehmet Akif Bey kafir olmadı da senin bu düşüncene göre fesi başından çıkardığı zaman mı kafir olacaktı? Yani sen bunları düşünüyorsun da senden 40 kat daha akıllı, bilgili olan ve bütün batı dünyasını bütün doğu dünyasını mükemmel bir şekilde bilen Mehmet Akif Bey mi bunları düşünemiyor?

Bilgisizlik, taassup, cehalet gençlerimizi ve aydınlarımız bir çıkmaz sokak içerisine sokmuştur.

Peki, Akif'in yurtdışına gitme sebebi nedir?

Bunu çok açık olarak her yerde söylüyorum. Burada da tekrarlıyorum.

Aziz misafirler, her inkılâbın bir buhran devresi vardır. Her inkılâbın ve ihtilalin kendisiyle birlikte getirdiği bir buhran devresi... Meşrutiyetten sonra biz bu buhran devresini

yaşadık. Cumhuriyetin ilanından sonra bir buhran devresini yaşadık. Ve 27 Mayıs'tan sonra bu buhran devresini yaşadık. Buhran devresi uzun anlatmak istemiyorum. Bu devrelerde ortaya bir takım dalkavuk adamlar çıkar. Ortaya kraldan fazla kralcılar çıkar. Ortaya bir takım sahtekarlar çıkar. Zir iftira furyası alır yürür. Vatanperver insanlar, haysiyetli insanlar, temiz insanlar, bir takım hücumlar altında kalırlar. Cumhuriyet ilan edildikten sonra o buhran devresine girdik. Ve birtakım vilayetlerimize valiler tayin edildi. Bunlar, son derece bilgisiz adamlardı. Kimdir yobaz? Kimdir gerici? Kimdir Türkiye'yi ortaçağ karanlığına çekip götürmek isteyenler? Hangi Fakülteyi bitirmiş olursa olsun, hangi eserlere sahip olursa olsun; bir kimse kendi dinine karşı geliyorsa, inanmıyorsa, kendi miletinin dinini reddediyorsa, kendi milletinin tarihinden kopuyorsa, kendi milletinin gelenek ve göreneklerine dudak büküyorsa; kelime tam manasıyla yobaz insan odur, gerici insan odur.

İşte Cumhuriyetin ilanından sonra vatan böyle bir takım gerici, bir takım yobaz idarecilerin elinde kaldı. Arkadaşlar, Mehmet Akif Bey'in, en yakın arkadaşlarından Ali Şükrü Bey (Trabzon Milletvekili) öldürüldü. Ali Şükrü Beyi, Topal Osman öldürdü. Mecliste çok büyük hadiseler oldu. Erzurum Milletvekili Hüseyin Avni Bey kürsüye çıkarak dedi ki :

"Arkadaşlar, merkez-i hükümette meclisi mebusana mensup bir arkadaşımız üç günden beri kayıptır. Ali Şükrü Bey ortada yoktur. Ben

Ali Şükrü Bey'in hangi cinayete kurban gittiğini çok iyi biliyorum. Ben bu cinayet karşısında surarsam namuzsuzum, sizler susarsanız, sizler de namussuzsunuz" diye hitabetti.

Bütün meclis, "susarsak namussuzuz" diye mukabelede bulundu. Büyük hadiseler ortada. Sonra anlaşıldı ki Ali Şükrü Bey'i Topal Osman öldürmüş. Meclisin içerisinde de Deli Halit Paşayı vurdular. Kraldan fazla kralcı olmak isteyen insanlar, "Paşam biz senin yanındayız" diye dalkavukluk yapmak isteyen insanlar...

Arkadaşlar, bu valiler, bu gerici valiler, bu yobaz valiler, eski Türkçe yazılmıştır diye daha sonra devletin arşivini batman batman vagon vagon Bulgarlara sattılar. Söylediklerime lütfen inanmayınız ama hepsini tetkik ediniz teker teker. Devletin arşivi Bulgarlara satılıyor. Neden? Eski Türkçe yazıldığı için! Evet Bursa'ya gittim. Bursa'ya Ankara Televizyonu için Anadoluda Eski Türk Başkentleri diye bir dizi hazırlamıştım. 1980 yılında. Her yerde söylüyorum : Bir baktım bir yerde bazı mezarların mezar taşlarının baş kısımları yok. Hepsi kopmuş. Daha sonra onlar çimento ile yapıştırılmış. Şefik Bey isimli emekli bir öğretmen vardı yanımda. Bunlara siz de Anadolu'da çok şahid olmuşsunuzdur. Sordum, dedim ki; hoca, bir kazaya mı kurban gitti. Bütün bu mezar taşlarının baş kısmı kopmuş? "Ah, efendim sormayın dedi. Cumhuriyetin ilanından sonra buraya bir Vali geldi. (Parantez içinde söylüyorum. Bir yobaz vali, bir gerici vali) Biz şapka inkılabı yaptık. Bunların başında sarık var,

fes var. Bunlar şapka inkılabına aykırıdır diye hepsini kopardı, dedi. Daha sonra gelen bir valiye ricada bulunduk. Yeni Vali : — Yahu bunun ne ilgisi var apka inkılabıyla? O zaman başımızda şapka yerine fes vardı, sarık vardı. Şimdi şapka giyiniyoruz. Yarın belki de şapkayı değiştirip başka birşey takacağız, dedi. Sonra yeni vali izin verdi, götürdük kırılan sarıkları, fesleri yerine koyduk, diyor. Taassuba bakınız, gericiliğe bakınız! Anadolu'daki birçok binaların, Osmanlı binalarının kapılarındaki Tuğralar, eski Türkçe kitabeler kazınmıştır. Murçlarla. Bulgar gelmiş olsaydı bu memlekete ancak bu vahşeti yapabilirdi. Moskof yapabilirdi.

Arkadaşlar! Milli Kütüphane'de konuştuğum zaman söyledim. Eski Ulaştırma Bakanlarımızdan Rıfkı DANIŞMAN bey de oradaydı. Siz de ,dedim şahid oldunuz. Kalktı, evet, dedi. Söyledikleri doğrudur! Ben bir zamanlar Halk oyunları, Halk türküleri icra heyetindeydim. Rıfkı Bey de o zaman bizim İcra Heyeti Başkanımızdı. Daha o zaman Milletvekili seçilmemişti. Anafartalarda bir kongre yaptık. Ben o kongrede kalktım, dedim ki : Bize hükümetin yılda 20-25 bin lira gibi bir yardımı oluyor. Bu son derece az bir para. Bizim ekiplerimizin elbiselerinin ütü parası bile değil. Oturmuş olduğumuz binanın kira parası değil. Bu bakımdan biz, hükümet nezdinde bir takım girişimlerde bulunmalı ve bu 20 bin lirayı bir yılda hiç değilse kırk bin liraya çıkarmalıyız.

Erzurum'dan gelen ve Türk Folklörü ile çok yakından ilgilenen bir kimse olan İhsan bey

kalktı, dedi ki; bu Yavuz Bülent birşeyler söyledi, ben onun söylediklerinden hiçbir şey anlamadım! Yok efendim 20 bin lira azmış, yok efendim bütçemizi 40 bin liraya çıkarmalıymışız, dedi. Bu nedir? Bilemedim ben bunları? Bakın, ben size birşey söyleyeyim diyerek açıkladı : Cumhuriyetin ilk yıllarından sonra Erzurum'a bir vali geldi. Davul zurna çalmayı yasakladı. Davul ve Zurna çalmayacaksınız! Neden? Çünkü, biz artık Medenileşmeye başlayacağız. Bunlar gericilik alametleridir. Peki ne yapacağız? dediler. Dansedeceğiz, dedi. Davul-Zurna yasaklandı. Biz davul-zurna sesine hasret kaldık. Davullarla, zurnalarla doğmuş, büyümüş insanlarız. Çalmazsak çaldırmazsak biz yaşayamayız. Kalkıp Ankara'ya geldik, Erzurum Milletvekili Cevat DURSUNOĞLU'nu bulduk, dedi ki; Cevat Bey, Erzurum'a bir vali tayin etmişsiniz. Vali böyle söylüyor. Biz mümkün değil dayanamıyoruz. Davulda zurnada bir kötülük yok. Aman bizi Çankaya'ya götür de Atatürk'ün karşısında bir bar çekelim. Atatürk'ü inandıralım bunun kötü birşey olmadığına. Ve bize müsaade etsinler. Çıktık, gittik Çankaya'ya. Paşa indi, köşkünden aşağıya. Dedi ki; Paşam, böyle böyle! Erzurum'a gönderdiğiniz Vali davulla zurnayı yasakladı, barı yasakladı. Paşam bu davulda, zurnada hiçbir kötülük yok. Müsaade edin. Sizin önünüzde oynayalım. Gerçekten siz de o vali gibi düşünüyorsanız, diyelim ki biz idrak edemiyoruz ama Paşam ilerileri görüyor, bu davul-zurna oyunundan vazgeçelim.

Atatürk dehşete düştü. Ben böyle bir emir vermedim. Kim böyle bir yasaklama getirdi size? Hangi Vali o? Çalın davulunuzu, dedi. Çekin barınızı, dedi. İhsan Bey devam etti: Çankaya'da Atatürk'ün huzurunda davul-zurna çaldık. Arkadaşlarla birlikte hüngür hüngür ağlayarak bar tuttuk, dedi. Yasakdı Anadolu'da davul-zurna çalmak, bar tutmak, halay çekmek Siz dedi, şimdi Ankara'nın göbeğinde memleket oyunları oynuyorsunuz. Amerika Cumhurbaşkanı geldiğinde siz onu bizim oyunlarımızla karşılıyorsunuz. Bırakın Hükümetin size yardımcı olmadığını. Hükümet size mâni olmuyor ya? Bin defa şükredin.

Arkadaşlar öyle bir devreye geldik ki, bazı valilerimiz Batılı olmayı Türkiye'yi çağdaş medeniyet seviyesine yükseltmeyi dans etmede buldular. Şimdi Mehmet Âkif Bey gibi (sözlerimin başında söyledim) haksızlığa tahammül edemeyen bir adam, vatanı düşman istilasından kurtaranlarla birlikte çalışmış. Kendiliğinden İstanbul'dan kalkmış. Balıkesir'e gitmiş, Balıkesir'den Ankara'ya gelmiş, Ankara'dan Kastamonu'ya gitmiş. İşte kayınpederim burda. Onların Yılanlı Dergahı'nda halka vaazlarda bulunmuş, Nasrullah Camiinde Anadolu'ya Milli Mücadeleye destek temin etmeye çalışmış. Kastamonu'dan Ankara'ya kadar yaylıların arkasında yürüyerek gelmiş. Cephe cephe dolaşarak Mehmetçiğimizin, askerimizin mânevi gücünü arttırmaya çalışmış. Almanya'ya gönderilmiş. Almanya'da bize karşı çarpışan bir takım gafil müslümanları uyandırmış. Böyle bir adam Mehmet Âkif Bey!

Ama vatan kurtulmuş. Bu defa bazı kısır görüşlü, gerici idareciler Mehmet Âkif Bey'in mücadelesini yaptığı yanlış görüşlere sahip çıktılar. Daha doğrusu bir takım kültür değerlerimize karşı başka bir şekilde bakmaya başlamışlar. Hatta düşmanca davrandılar. Mehmet Âkif Bey demiş ki;

— Yahu biz bunun için mi mücadele ettik. Yani mezar taşlarımızın kafası kırılsın diye mi. Devletin arşivi düşmana satılsın diye mi, falan yerdeki tuğralar kökünden sökülsün diye mi, dilimiz unutturulsun İslâm'a ters bakılsın diye mi biz mücadele ettik? Gerçek budur! Kendilerine bazı ilericiler git biraz kumda oyna demişler, o dalkavuk zümre. Ve tahammül edememiş Akif. Yapılacak da başka birşey kalmamış. Çekmiş Mısır'a gitmiş. Mehmet Akif Bey'in Mısır'a gitmesi Türkiye'de cereyan eden bu kansız olaylara, bu kansız cinayetlere tahammül edememesindendir. Fesle uzaktan ve yakından ilgisi yoktur. Nitekim bugün artık Devletimizi sevk ve idare edenler, kültürün bir millet hayatındaki büyük önemini farketmeye ve bir Kültür Bakanlığı maarifetiyle, yeni baştan kültür hazinelerimizi canlandırmaya çalışmaktadırlar.

Aziz misafirler, Türkiye'nin ayakta kalması için çocuklarımızı, gençlerimizi Mehmet Âkif'in ahlâkı ile ahlâklandırmak mecburiyetindeyiz. Kültür değerlerimize sahip çıkmak mecburiyetindeyiz. Dilimize, dinimize, tarih şuurumuza, geleneklerimize, göreneklerimize güzel sanatla-

rımıza kayıtsız ve şartsız sahip çıkmak mecburiyetindeyiz. Ordumuzu, bütün çekişmelerin üzerinde tutmak ve onun güçlü bir ordu haline gelmesine yardımcı olmak mecburiyetindeyiz. Aksi takdirde Türkiye'yi % 77 nisbetinde kalkınma hızına yükseltsek bile yarınımız büyük felaketlerle karşı karşıya kalacaktır. Çıkış yolu, Mehmet Âkif Bey'in söylediği gibi ilim adamı yetiştirmek, teknik kadro hazırlamak ve taassubu, cehaleti ortadan kaldırmaktır. Türkiye ancak bu şekilde çağdaş Medeniyet seviyesine yükselecektir.

Beni çok büyük sabırla dinlediniz. Hepinize saygılar sunarak, teşekkürler ederek huzurunuzdan ayrılıyorum.

24 Aralık 1988
Ankara

№ 2857